

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	LBLHNHB17-1 18H
Emnenavn:	Natur, helse og bevegelse
Eksamensform:	Skriftlig 5 timer
Dato:	06. desember
Faglærer(e):	Steffen Tangen, Adrian K. Rasmussen, Cathrine A. Eide, Sigrid E. Hoveid, Alexander Olsen
Eventuelt:	

Generelt

Generelt skal vurderingen være i samsvar med

- læringsutbyttebeskrivelsene i emnebeskrivelsen
  - <https://www.hiof.no/studier/emner/lu/2018/host/lblhnhb17.html>

og Universitets – og høgskolerådets overordnede karakterbeskrivelser:

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

(https://www.uhr.no/f/p1/i4bfb251a-5e7c-4e34-916b-85478c61a800/karkersystemet_generelle_kvalitative_beskrivelser.pdf)

Eksamen er oppdelt i to deler. I del 1 er det gitt ett case, som er bakgrunnen for alle oppgaver i del 1. I del 2 er oppgavene frittstående.

Vurderingskriterier

For hver oppgave er det spesifisert maksimal poengsum. Totalt er det mulig å få 100 poeng.

Kandidatens oppnådde poengsum summeres, og karakter bestemmes da ut ifra følgende skala:

- 0-39: F
- 40-49: E
- 50-59: D
- 60-69: C
- 70-79: B
- 80-100: A

Temaer

Studentene har fått utdelt det nedenfor som forberedelse til eksamen. Pensum indikerer nivået vi forventer at besvarelsene ligger på. Forelesninger dekker temaene på litt andre måter enn pensum, men innhold er det samme

Viktige temaer til eksamen, Blu-H

18BLU, 23.04.19

I hvert tema henvises det til aktuell pensumlitteratur. I tillegg anbefales forelesningsnotater, egne feltnotater fra ekskursjoner, ekskursjonsrapporter, prosjektoppgaver og utdelt materiale.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Temaene under er sentrale for eksamen. Sett deg godt inn i følgende:

- Gjør rede for **motorisk utvikling** hos barn.

- Nervesystemets- (inkl. sansene) og muskelsystemets oppbygging og påvirkning fra kroppslig lek.
  - Kroppslig aktivitets påvirkning av fysiske egenskaper og koordinative egenskaper.
  - Hva skjer fysiologisk i kroppen som fører til en motorisk læring/utvikling ved bevegelse?
  - Dynamisk systemteori.
  - Gode bevegelsesarenaer for utvikling: f.eks. lek i natur, barn i sal, ski, skøyter, klatring osv. osv.
- Pensum
    - Nordbotten 2014, kap. 1-9
    - Osnes m.fl., 2015, kap. 4, 5
    - Kompendium Natur, helse og bevegelse, Kippe, K. (2010). Barns utvikling gjennom fysisk utfoldelse i barnehagen.
- Gjør rede for barns **friluftsliv i barnehagen**
- «Det rolige» og «det spennende» friluftslivet
  - Basisferdigheter hos den profesjonelle barnehagelæreren
  - Myke, harde og sosiale ferdigheter i friluftslivet
  - Dynamisk planleggingsmodell og trygg base
  - Leirplass og eksempler på leirplassaktiviteter inkl. naturlekeplass
- Pensum
    - Kompendium Natur, helse og bevegelse, Lundhaug, T. og Neegaard, H. R. (2013) Friluftsliv og uteliv i barnehagen
    - Osnes m.fl. 2015, kap. 8
    - Storli & Bagøien 2013, hele boka
- **Risikolekens betydning for barnets helhetlige utvikling**
- Fysisk aktivitet og psykisk velvære
  - Risikomestring
  - Utvikling og modning (danning)
- Pensum
    - Kompendium Natur, helse og bevegelse, Lundhaug, T. og Neegaard, H. R. (2013) Friluftsliv og uteliv i barnehagen
    - Kompendium Natur, helse og bevegelse, Sandseter, E.B.H. (2010). *Det opplevelses- og spenningsøkende barnet.*
    - Osnes m.fl., 2015, kap. 6 og 9
- **Kroppslig lek**
- Barns steder, affordances
  - Flyt/flow
  - Aktivitet som metode for å lære fag (læring *gjennom* bevegelse)
  - Ulike kategorier for kroppslig lek
  - Praktiske eksempler på ulike arenaer til ulike årstider, f.eks. skileik, naturlekeplass osv, osv.

- Barnehagens bidrag til å jevne ut sosiale ulikheter
- Flerkulturalitet og kjønn - Barn som kommer fra andre land kan ha vansker med den norske kulturen. Momenter barnehagepersonell bør være oppmerksomme på når leker skal presenteres?

- Pensum
  - Osnes m.fl. 2015, kap.2, 3, 6, 7
  - Kompendium Natur, helse og bevegelse, Jensen, M. og Osnes, H. (2009). *Kroppen i lek og læring. Sirkus i barnehage og skole*
  - Kompendium Natur, helse og bevegelse, Kippe, K. (2010). *Barns utvikling gjennom fysisk utfoldelse i barnehagen*

- **Kosthold, kroppslig aktivitet og helse**
  - Direkte og indirekte helsepåvirkning
  - Mat på tur. Tips til pakking, holdbarhet, vekt osv.
  - Næringsstoffene
  - Mat og måltider som pedagogisk arena

  - Pensum
    - Osnes m.fl. 2015, kap. 10, 11
    - Kompendium Natur, helse og bevegelse, Samdal, O. og Haug, E. (2010) *Betydningen av et sunt kosthold og fysisk aktivitet for helse og læring.*
    - Helsedirektoratet 2012, Mat og måltider i barnehagen

- **Ulike metoder ved ledelse av kroppslig lek**
  - Ulike roller, betydning
  - Forskjeller på instruksjonsmetode, problemløsende og oppdagende metode og miljøet undervisermetode/miljøet som den tredje pedagog. Fordeler og ulemper ved de ulike metodene.

  - Pensum
    - Osnes m.fl., 2015, kap. 2

- **Førstehjelp**
  - HLR
  - Behandling av ulike skader
  - Pensum
    - Osnes m.fl. 2015, kap. 12

- **Psykisk helse**
  - Motivasjon
  - Begrepet «Følelsene spiller karneval med deg»
  - Tre grunnleggende forutsetninger for psykisk velvære
  - Begrepet psykologisk avstand. Hvorfor er det så viktig å være oppmerksom på dette?
  - Påstanden: «Følelser blir til der ting betyr».
  - Hva vil justere en persons sinne?
  - Forskjellen på følelsene sinne, aggresjon, frykt og angst
  - Sjalousi
  - De ulike fasene i en sorgreaksjon
  - Forskjellen på skyld og skam
  - Definisjon på ensomhet
  - Grunnleggende forutsetninger i en konfliktløsning, om vi skal ha håp om et positivt utfall
  - Pensum
    - Notater etter forelesningen med Båtvik

Natur, miljø og teknologi

TEMA	LÆRINGSMÅL
Barn i naturen	
Pensum: <ul style="list-style-type: none"> - Forskerfrøboka kap 1-2 	<ul style="list-style-type: none"> • Hva kjennetegner utforskende og problemløsende metode i naturfag i barnehagen (forskerfrø / naturvitenskaplig metode)? • Hva sier teorien om oppmerksomhetsfasene, og hvordan kan det anvendes som barnehagelærer? • Hva er betydningen av førstehåndserfaringer i undring og utforskning? • Hvordan ivareta barns medvirkning i naturfaglig sammenheng? • Hvordan bør man håndtere giftige planter, bær og sopp i barnehagen?
Menneskekroppens oppbygging og funksjon	

<p>Organsystemer</p> <p>Pensum:</p> <p>Forelesning +</p> <p>Kompendium: - Kvammen (2014): Oppdag naturen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oppbygning og funksjon av: <ul style="list-style-type: none"> ○ Fordøyelsessystemet ○ Respirasjonssystemet ○ Sirkulasjonssystemet
<p>Organismer og fenomener i naturen</p>	
<p>Planter, sopp og dyreliv</p> <p>Pensum:</p> <p>Forelesning+</p> <p>Forskerfrøboka: kap. 1 s. 46-50 (systematikk og bestemmelsesnøkler) kap. 4, s. 89-98 (fotosyntese og økologi), s. 106-115 (blomster, pollinering, frø og frukter)</p> <p>PDF om fotosyntese (ligger på Canvas)</p>	<p>Botanikk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva er en plante? • Plantenes rolle i naturen • Blomsterplanters anatomi og formering • Noen vanlige plantefamilier
<p>Årstider</p> <p>Pensum:</p> <p>Forelesning</p> <p>Forskerfrøboka kap. 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan håndterer planter årstidene? • Hvordan håndterer dyr årstidene? • Å lage en foringsplass for fugl
<p>Fysikk, kjemi</p> <p>Pensum:</p> <p>Forelesninger +</p> <p>Forskerfrøboka kap. 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Forklare hva forskjellen på en kjemisk og fysisk reaksjon er, og gi eksempler på begge deler. • Gjengi indikasjonene på kjemiske reaksjoner. • Forklare og gi eksempler på hva forbrenningsreaksjoner og syre-base-reaksjoner er. • Forklare hvordan man kan gjennomføre forsøk som demonstrerer syre-base-reaksjoner og forbrenningsreaksjoner i barnehagen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere didaktisk gjennomførelsen av slike demonstrasjoner i barnehagen. • Kunne forklare grunnleggende fysiske fenomener knyttet til lys, lyd, luft og vann, ref. Forskerfrøboka • Kunne gi eksempler på fysikk- og kjemiekksperimenter man kan gjøre i barnehagen • Forklare hvordan eksperimentene gjennomføres, inkl. teorien bak
<p>Biologisk mangfold</p> <p>Pensum:</p> <p>Forskerfrøboka kap. 4</p> <p>https://www.xn--forskerfr-t8a.no/artikkel/vis.html?tid=2176998</p> <p>Erfaringer fra strandekskursjon og ertehtytta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrive metoder for å studere småkryp i skog, ferskvann og på stranda? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hva slags utstyr og metoder kan man bruke til innsamling? ○ Hva slags utstyr og metoder kan man bruke til å studere småkrypene?
<p>Økologi</p> <p>Pensum:</p> <p>Forskerfrøboka kap. 4</p> <p>Forelesning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Et økosystem: <ul style="list-style-type: none"> ○ Biotiske / abiotiske faktorer ○ Heterotrofe / autotrofe organismer ○ Produsenter, forbrukere, nedbrytere • Næringskjeder, næringsnett, næringspyramider • Syklus av næringsstoffer / tap av energi • Kunnskap om ulike typer strender og hvordan de deles inn i soner • Kunnskap om økologiske sammenhenger på en strand • Kunnskap om noen av organismene som lever der • Hvordan kan man jobbe med strand i en barnehage?
<p>Bærekraftig utvikling og miljø</p> <p>Pensum:</p> <p>Forskerfrøboka kap. 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De 5 store miljøtruslene <ul style="list-style-type: none"> ○ (merk at GMO kan være en utfordring, men regnes ikke som en trussel på lik linje som de andre utfordringene). • Hva menes med bærekraftig utvikling? • Hvordan dannes kjærlighet til naturen • Miljøtrappa • Å jobbe med bærekraftig utvikling i barnehagen

Pensum:

- Langholm, G. (2017). *Forskerfrøboka* (2. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Broström, S. & Frøkjær, T. (2016). *Realfag i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Kompendium natur, helse og bevegelse; Maanum, L. (2010). *Mangfoldig naturglede i barnehagen: lek med natur, miljø og teknikk*. Side 19-34, 59-68. Oslo: Kommuneforlaget.
- Alle forelesningsnotater

Barns medvirkning, pedagogisk dokumentasjon, barn i natur

- Medvirkning i praksis
- Praktiske eksempler på hvordan barn kan få medvirke
  - i møtet med natur
  - i kroppslig utforskning og lek både ute og inne
- Hva må du være oppmerksom på og ta spesielt hensyn til når du skal planlegge/legge til rette for en tur ut i naturen med en barnegruppe? Er det spesielle momenter du bør ta hensyn til om vinteren? Om våren? Om høsten? Om sommeren?
- Tenk deg at du skal planlegge en tur i skogen om høsten med en barnegruppe fra 1-3 år.
  - Hvilke elementer i skogen kan passe som tema for denne alderen?
  - Hva er det viktig å ta hensyn til i planleggingsfasen?
  - Hvordan kan du dokumentere fra turen og hvordan kan denne dokumentasjonen brukes til å jobbe med barns medvirkning, underveis og i etterkant?
- Hvilke elementer ville blitt annerledes om den samme skogsturen planlegges for 3-6 åringer?
- Et barn du har med deg på tur i skogen blir oppmerksom på en maur som kryper på skoen hans ute i skogen. Han blir urolig, skriker og sparkes vilt i et forsøk på å få bort mauren.
  - Hvordan kan du håndtere denne situasjonen på en god måte for både barnet og mauren?
- Hvordan kan du som barnehagelærer bidra til naturfaglig undring og interesse?
- Hvorfor er det viktig å tilby barn i barnehagealder allsidige bevegelseserfaringer?
- Et foreldrepar i barnehagen er engstelig for at barnet deres skal dette ned fra det høye klatrestativet og ber dere passe på at barnet deres på 2 år ikke får klatre opp dit.
  - Hvordan presenterer du for disse foreldrene betydningen risikolek har for barnets helhetlige utvikling?
- Hvordan kan du legge til rette for et lekemiljø som inviterer barna til allsidige bevegelseserfaringer og lek med risiko?
- Dere har fått et nytt barn i barnehagen som akkurat har flyttet til Norge fra Spania. Foreldrene gir beskjed om at barnet deres ikke skal være ute hvis det er minusgrader.
  - Hvordan presenterer du for disse foreldrene viktigheten av uteaktivitet året rundt?
- Hvordan kan du som barnehagelærer jobbe med å støtte barns egeninitierte læringsprosesser?
- Pensum
  - Alt pensum nevnt tidligere (se sammenhenger og knytt alt sammen)

- Kompendium Natur, helse og bevegelse, Åberg, A. & Taguchi, H. L. (2006). *Lyttende pedagogikk*
- Kompendium Natur, helse og bevegelse, Svenning, B. (2009). *Hva fortelles om meg? Barns rettigheter og muligheter til medvirkning i barnehagers bruk av dokumentasjon*